

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Kazernestraat 52
2514 CV DEN HAAG

Bezoekadres:

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
F 070 340 78 34
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk

4240006-1089804-IZB

Bijlage(n)

1

Uw kenmerk

178378

Datum 28 november 2025

Betreft Commissiebrief inzake advies Gezondheidsraad geitenhouderijen

Geachte voorzitter,

Hierbij ontvangt u de antwoorden op de vragen die zijn gesteld naar aanleiding van onze brief van 3 juli jl. aangaande het eerste deel van het Gezondheidsraad advies over gezondheidsrisico's bij omwonenden van geitenhouderijen,¹ die zijn voorgelegd door de leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) in hun brief van 7 oktober jl.

Hoogachtend,

de minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

de minister van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur,

Jan Anthonie Bruijn

Femke Marije Wiersma

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de datum
en het kenmerk van deze
brief.*

¹ [Kamerstuk 28973, nr. Q | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen](#)

Wij hebben kennisgenomen van de vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA, PvdD en SP gezamenlijk en van de leden van de PvdD-fractie over het advies van de Gezondheidsraad "Gezondheidsrisico's rond veehouderijen 2025: deel I" en de belangen van omwonenden. Hieronder treft u de beantwoording aan op volgorde van de inbreng in uw brief van 7 oktober 2025.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA, PvdD en de SP

Vraag 1

De Gezondheidsraad heeft het advies "Gezondheidsrisico's rond veehouderijen 2025: deel I" uitgebracht. Hierin concludeert hij een 'waarschijnlijk oorzakelijk verband' tussen geitenhouderijen en longontstekingen bij omwonenden. Dit waarschijnlijke oorzakelijk verband vormt volgens deze leden voldoende aanleiding om op basis van het voorzorgsbeginsel maatregelen te nemen om de gezondheidsrisico's voor omwonenden van geitenhouderijen te beperken. De raad heeft nadrukkelijk aangegeven dat preventief handelen belangrijk is en raadt de regering aan niet te wachten op Deel II van het onderzoek voordat zij zou besluiten om het voorzorgsprincipe toe te passen. Desondanks nam de regering geen maatregelen, zoals bijvoorbeeld ter voorkoming van uitbreidingen of nieuwe geitenhouderijen. Kunt u nog eens juridisch onderbouwen waarom in dit geval het belang van (de gezondheid van) burgers ondergeschikt gemaakt is aan het voorzorgsprincipe, zeker daar het nog niet bestaande bedrijven en nog niet uitgebreide bedrijven versus het gezondheidsbelang betrof?

Antwoord

De Gezondheidsraad heeft in zijn advies aangegeven dat er volgens hem voldoende aanleiding is voor overheden om op basis van het voorzorgsbeginsel maatregelen te nemen om gezondheidsrisico's voor omwonenden van geitenhouderijen te beperken.² Dit advies ondersteunt de (tijdelijke) moratoria die door provincies uit voorzorg zijn ingesteld, in lijn met het voorzorgsbeginsel. In maart jl. is bij het Bestuurlijk Overleg Landelijk Gebied het appèl op de provincies gedaan om de bestaande provinciale moratoria voorlopig in stand te houden, zoals was aangekondigd in de brief bij VGO-III rapport (naar TK³ en EK⁴) en vermeld in de brief in antwoord op de motie over het landelijk moratorium (zie onder).⁵ Er zijn geen aanwijzingen dat de provincies hier op korte termijn andere keuzes in maken.

In de brief⁵ aan de Tweede Kamer van 17 oktober jl. hebben wij aangegeven een zorgvuldige (juridische) afweging te maken omtrent eventuele maatregelen. In die brief zijn we ook ingegaan op de huidige situatie rondom vergunningverlening voor uitbreiding of nieuwvestiging van geitenhouderijen. In de praktijk blijkt dat er niet of nauwelijks ruimte is voor uitbreiding of nieuwvestiging van geitenhouderijen, ook niet in provincies zonder geitenmoratorium.

² [Advies Gezondheidsrisico's rond veehouderijen 2025: deel I | Gezondheidsraad](#)

³ Kamerstuk 28 973, nr. 259

⁴ Kamerstuk 2024/2025, 28 973, nr. O

⁵ Kamerstukken II 2025/26, 29 683, nr. 315.

Het tweede deeladvies van de Gezondheidsraad wordt verwacht aan het eind van dit jaar. We hebben de raad gevraagd daarbij nader in te gaan op complexere en meer gedetailleerde vragen omtrent de gezondheidseffecten, de mogelijke oorzaken, en de relatie ertussen. Ook vroegen wij de raad om de gezondheidsrisico's in perspectief te plaatsen ten opzichte van gezondheidsrisico's veroorzaakt door andere bronnen van luchtverontreiniging of ten opzichte van andere bekende risico's voor de volksgezondheid, waar een afwegingskader voor beschikbaar is.

Voor het bepalen van een vervolgaanpak is de informatie uit de beide deeladviezen nodig. Daarom hebben we aangegeven dit tweede deeladvies af te wachten. Bij het nemen van maatregelen moet onderbouwd kunnen worden dat deze effectief en proportioneel zijn, er zal altijd een afweging gemaakt worden tussen de belangen van de diverse betrokken partijen. Dit geldt ook als het maatregelen uit voorzorg betreft.

Vraag 2

Kunt u de tien aanbevelingen van de Staatscommissie Rechtsstaat naast de problematiek van de gezondheidsproblemen rond geitenhouderijen leggen en reflecteren hoe in dit dossier met de verschillende belangen is omgegaan en welke lessen er te trekken zijn voor de toekomst?

Antwoord

De Staatscommissie rechtsstaat constateert in haar adviesrapport dat de rechtsstaat tekortschiet voor een deel van de mensen die de bescherming van de rechtsstaat juist het meest nodig hebben.⁶ De staatscommissie doet tien aanbevelingen ter verbetering van de rechtsstaat. Het kabinet heeft reeds uitgebreid op deze aanbevelingen gereageerd.⁷ Het kabinet geeft in deze reactie onder andere aan het perspectief van burgers nog beter te willen betrekken in zijn werkzaamheden en noemt het gebruik van het Beleidskompas als werkwijze om de impact op belanghebbenden, zoals burgers en bedrijven, centraal te stellen in de vorming van beleid.

Bij het bepalen van de vervolgaanpak in het kader van de gezondheid van omwonenden van geitenhouderijen zal het belang van en de impact op burgers (waaronder ook geitenhouders) in kaart worden gebracht door het toepassen van dit Beleidskompas. Daarbij zijn alle relevante departementen betrokken en daarnaast zullen we ook uitvoerende organisaties zoals de GGD betrekken.

Het kabinet gaf in zijn reactie op de aanbevelingen van de Staatscommissie rechtsstaat ook aan dat het belangrijk is het contact met de burger te verbeteren door begrijpelijke communicatie en adequate informatie. In het onderhavige vraagstuk van gezondheidsrisico's rond geitenhouderijen zorgen wij voor een duidelijke en toegankelijke informatievoorziening naar betrokken partijen, die vindbaar en goed onderbouwd is. Via overheidswebsites worden burgers op een eenvoudige wijze voorzien van actuele informatie en inzicht in beleid. Daarbij kan, zoals in de kabinetsreactie is aangegeven, gebruik gemaakt worden van ervaringskennis, zoals de inzichten die zijn opgedaan bij het vergroten van de

⁶ [Home | Staatscommissie rechtsstaat](#)

⁷ Kamerstukken II 2024/25, 29 279, nr. 981.

zoönosengeletterdheid van burgers (als onderdeel van het Nationaal Actieplan Versterking Zoönosenbeleid⁸) en van de ervaring in de integratie van burgerperspectieven en gedragskennis bij het ontwikkelen van infectieziektebeleid ('interactieve beleidsvoering').

Vraag 3

Als er in Deel II van de advisering van de Gezondheidsraad alsnog concrete maatregelen worden aangeraden, welk afwegingskader zult u dan hanteren voor het onderzoeken en afwegen van verschillende belangen?

Antwoord

Er wordt op een zorgvuldige manier gezamenlijk beleid afgestemd tussen betrokken ministeries, en andere medeoverheden en stakeholders betrokken bij dit dossier. We maken hierbij zoals aangegeven gebruik van het Beleidskompas voor het onderzoeken van verschillende belangen. Voor het afwegen van de belangen is geen bestaand afwegingskader. Daarom is aan de Gezondheidsraad gevraagd het gezondheidsrisico voor omwonenden van geitenhouderijen in perspectief te plaatsen en daarbij ook andere bekende risico's voor de volksgezondheid, waar wel een afwegingskader voor beschikbaar is, te betrekken. Bij het afwegen van de belangen zullen we de reactie van de Gezondheidsraad op dit punt meewegen.

Naast het advies van de Gezondheidsraad zullen we ook het advies van de WUR, over de mogelijkheden om emissie van bacteriën uit stallen te verminderen, en consultaties van belanghebbenden, waaronder ook medeoverheden, meenemen in de besluitvorming.⁹

Vraag 4

Welke stappen kunt u zetten om het vertrouwen van burgers, met name omwonenden, in het toepassen en handhaven van het voorzorgprincipe te vergroten?

Antwoord

Het vertrouwen van burgers, van zowel omwonenden als ook geitenhouders, is ons inziens erg belangrijk. We streven ernaar heel zorgvuldig om te gaan met de belangen van de omwonenden en kwetsbare groepen, en ook met die van de burgers werkzaam in de geitensector en inwoners die op zoek zijn naar een woning. Om die reden hebben we het VGO-III onderzoek laten uitvoeren om de oorzaak van de longontstekingen te achterhalen, laten we nu de WUR onderzoek doen naar de eventuele mogelijkheden van interventies op bedrijfsniveau en hebben we de Gezondheidsraad om advies gevraagd. Lopende deze acties worden er, zoals genoemd in het antwoord op vraag 1 (en nader toegelicht in de daar genoemde brief aan de Tweede Kamer), niet of nauwelijks vergunningen afgegeven voor nieuwvestiging of uitbreiding van geitenhouderijen.

⁸ [Nationaal actieplan versterken zoönosenbeleid | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

⁹ Kamerstukken II 2024/25, 28973, nr. 268.

Op basis van alle beschikbare informatie zullen we een afweging maken, waarbij we de belangen zorgvuldig zullen wegen. Over de afweging zullen we transparant zijn, ook in de communicatie naar burgers. Door steeds actuele informatie te plaatsen op overheidswebsites zorgen we ervoor dat burgers hierover voldoende worden geïnformeerd.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdD

Vraag 1

Klopt het dat in juli 2025 door de rechter een vergunning tot uitbreiding van een geitenhouderij in Sellingen is vernietigd? Kunt u aangeven in hoeverre de gezondheidseffecten voor omwonenden zijn meegewogen bij de vergunningsafgifte en de vernietiging van de vergunning? Vindt u het noodzakelijk dat de gezondheidseffecten meegewogen worden. Zo nee, waarom niet, zo ja op welke wijze?

Antwoord

Het klopt dat in hoger beroep de aanvraag tot uitbreiding van de geitenhouderij in Sellingen¹⁰ na een eerder verleende vergunning is geweigerd. Dit gebeurde vanwege de regels ter bescherming van een nabijgelegen Natura 2000-gebied (in verband met stikstof).¹¹ De oorspronkelijke aanvraag in 2021 is beoordeeld op basis van de Wet natuurbescherming. De gezondheidsrisico's voor omwonenden zijn daarbij niet meegewogen: gezondheid is in het kader van een natuurvergunning geen af te wegen belang. Het geitenbedrijf ligt hier overigens in een (zeer) dunbevolkt gebied.

Bij de besluitvorming over vergunningsverlening inzake ruimtelijke ordening kan de GGD door het lokale bevoegd gezag (gemeenten) worden gevraagd voor advies over de gezondheidsrisico's; het GGD-advies is niet bindend, maar het moet worden gezien in de besluitvorming.

Vraag 2

Kunt u aangeven of en in hoeverre de kans op gezondheidsklachten voor omwonenden is meegewogen bij de plannen voor uitbreiding van een geitenhouderij in Barneveld deze zomer? In hoeverre en op welke wijze zijn de jongste adviezen van de Gezondheidsraad daarin meegenomen en kunt u aangeven waarom dat al dan niet is gebeurd?

Antwoord

De tweede casus waar u naar verwijst, de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State met betrekking tot het besluit van de gemeente Barneveld, betrof een vergunning voor woningbouw (246 woningen) op een afstand van ongeveer 900 meter van een geitenhouderij. Hiertegen is beroep ingesteld door de betreffende geitenhouder, omdat hij de afweging tegenstrijdig vond dat bij een eerdere aanvraag (in 2024) voor uitbreiding van dezelfde geitenhouderij de vergunning geweigerd werd bij besluit van de Gedeputeerde Staten van Gelderland vanwege gezondheidsrisico's voor omwonenden. Het beroep van de geitenhouder werd door de Raad ongegrond verklaard in mei 2025.¹² De Afdeling heeft beoordeeld dat de gemeente de gezondheid van omwonenden voldoende heeft meegewogen: zij refereert aan de GGD-handreiking

¹⁰ [Milieuclubs boeken succes: rechter zet streep door vergunning Sellinger geitenhouder - RTV Noord](#)

¹¹ [ECLI:NL:RBNNE:2025:2798, Rechtbank Noord-Nederland, LEE 22/2921](#)

¹² [Uitspraak 202406865/1/R4 - Raad van State](#)

voor gemeenten¹³ voor plannen van nieuwe gevoelige bestemmingen (waaronder woningen) binnen een straal van 2 km van een geitenhouderij. De gemeente gaat uit van een afstand van maximaal 500 meter waarbinnen zij geen woningen toestaat omdat daar het risico op longontsteking het hoogste is; zij "heeft ervoor gekozen het zwaarwegende, maatschappelijke belang van de urgente woonbehoefte zwaarder te laten wegen dan het bedrijfsbelang van de geitenhouder" en geeft aan dat "de mogelijke gezondheidsrisico's voor nieuwe bewoners gering zijn en dat het causale verband tussen geitenhouderijen en de hogere incidentie van longontstekingen niet is aangetoond."

De genoemde eerdere weigering van een aanvraag voor uitbreiding van dezelfde geitenhouderij (in 2024) gebeurde echter op grond van het provinciale geitenmoratorium, dat tijdelijk nieuwvestiging en uitbreiding van de geitenhouderij verbiedt. Dit geitenmoratorium schrijft geen regels voor over nieuwbouw van woningen in de buurt van geitenhouderijen. Bij het besluit van de Gedeputeerde Staten werd de GGD om advies gevraagd, en werd ook al aandacht voor de nieuwe woonwijk gevraagd.

Het recente advies van Gezondheidsraad is na deze uitspraak verschenen (juli 2025)¹⁴ en kan daardoor dus niet zijn meegenomen in de uitspraak.

Vraag 3

Hoe beoordeelt u in het licht van de jongste bevindingen van de Gezondheidsraad het besluit van de gemeente Bernheze om geen zorginstellingen meer te laten bouwen binnen 500 meter van geitenhouderijen? Bent u bereid dergelijke afstandsnormen te vertalen in landelijk beleid, ook voor woningbouw? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke termijn en wijze?

Antwoord

In Bernheze is besloten op basis van het VGO-onderzoek geen zorginstellingen meer toe te staan binnen een straal van 500 meter van geitenhouderijen. Het is aan gemeenten om in een lokale situatie goede afwegingen te maken bij de evenwichtige toedeling van functies en daarbij eventueel grenzen te stellen om zo kwetsbare groepen extra te beschermen.

Voor een besluit over landelijke maatregelen hebben we het tweede deeladvies van de Gezondheidsraad nodig dat in december wordt verwacht.

Vraag 4

Kunt u een helder inzicht geven in de doorzettingsmacht van het ministerie van VWS in geval van mogelijke gezondheidsschade gerelateerd aan de geitenhouderij voor omwonenden? Kunt u exact aangeven welk protocol er gevolgd zal worden bij conflicterende belangen tussen het ministerie van LVVN en VWS, bijvoorbeeld op het gebied van openbaarmaking van de adressen van (besmette) bedrijven die een gevaar kunnen vormen voor de volksgezondheid? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke termijn en wijze?

Antwoord

¹³ [Veehouderij: afstandscriterium met maatwerk | RIVM](#)

¹⁴ [Gezondheidsrisico's rond veehouderijen 2025: deel I | Gezondheidsraad](#)

De beide ministers besluiten in goed onderling overleg over eventuele acties en behouden daarbij hun eigen beleidsverantwoordelijkheid, waarbij voor hen beiden in alle gevallen de volksgezondheid voorop staat. Hiervoor is verder geen apart protocol ontwikkeld. In het geval van een crisis is een speciale crisisstructuur van toepassing. Bij een besluit over eventuele maatregelen zullen waar nodig ook andere leden van het kabinet worden betrokken.

Wat betreft de verwijzing naar besmette bedrijven die een gevaar vormen voor de volksgezondheid: daar is in dit geval geen sprake van. Het gaat om in het algemeen op geitenbedrijven - en ook elders - voorkomende bacteriën, die een mogelijke verklaring zijn voor het waarschijnlijke causale verband tussen het wonen in de buurt van een geitenbedrijf en de verhoogde kans op longontsteking.

Directie
Infectieziektebeleid
Team c
Infectieziekten en zoönosen

Opgesteld door

Aan

Minister VWS

Deadline: 17 november
2025

nota

TER BESLISSING

Beantwoording EK commissiebrief 178378 inzake Advies
Gezondheidsraad geitenhouderijen

Datum
14 november 2025

Kenmerk
4240006-1089804-IZB

Uw kenmerk
178378

Bijlage(n)
0

1. Aanleiding

De commissie LNV van de EK heeft u op 7 oktober een brief gestuurd naar aanleiding van de brief met het Gezondheidsraadadvies over de gezondheidseffecten van de geitenhouderij die door uw ambtsvoorganger in juli aan de EK is verstuurd (Kamerstuk I 2024/25, 28.973, Q).¹ Met deze brief beantwoordt u samen met de minister van LNVN de vragen van de leden van de fracties. Omdat deze vragen via de commissie LNV van de EK zijn gestuurd en beide ministeries op dit onderwerp nauw samenwerken wordt de commissiebrief door beide ministers gezamenlijk ondertekend.

2. Geadviseerd besluit

Ik adviseer u, indien akkoord met de beantwoording, deze brief te ondertekenen en te verzenden vanuit VWS, mede-ondertekend door de minister van LNVN.

De deadline staat op 17 november. De beantwoording van deze vragen en afstemming van LNVN heeft meer tijd gekost dan de gebruikelijke termijn (3 weken); bovendien was er in deze periode sprake van reces (herfstreces en verkiezingsreces). Het is daarom wenselijk om de brief spoedig naar de Kamer te sturen.

3. Kernpunten

- De leden van diverse fracties in de commissie LNV stellen een aantal vragen over het toepassen van het voorzorgsprincipe, vragen u om de aanbevelingen van de Staatscommissie rechtsstaat² naast de problematiek rond geitenhouderijen te leggen en vragen hoe de belangen van burgers (omwonenden) worden afgewogen. Ook zijn er vragen over de doorzettingsmacht van VWS, en vragen de leden van de PvdD-fractie om een reactie t.a.v. enkele casussen van vergunningverlening.
- In de beantwoording legt u uit dat er al tijdelijke maatregelen zijn genomen door provincies op basis van het voorzorgsprincipe, en dat het tweede deeladvies van de Gezondheidsraad nodig is om de vervolgaanpak te bepalen.

¹ [Eerste Kamer der Staten-Generaal](#), Brief van de minister VWS, 3 juli 2025

² Rapport juni 2024: [De gebroken belofte van de rechtsstaat - tien verbetervoorstellen met oog voor de burger](#) | Rapport | Staatscommissie rechtsstaat

- Op de aanbevelingen van de Staatscommissie rechtsstaat heeft het kabinet uitgebreid gereageerd. U gaat in de beantwoording kort in op de meest relevante aspecten: betrekken van alle belanghebbende partijen, met name burgers, burgers goed informeren en zorgvuldig beleidsafwegingen maken (middels het Beleidskompas).
- U licht toe hoe de besluitvorming van de vergunningverlening van de genoemde zaken over uitbreiding van geitenhouderijen, bouw van woningen en zorginstellingen door lokale bestuurders is genomen. Zij nemen de gezondheidsrisico's voor omwonenden mee in de afweging van ruimtelijke vraagstukken. De besluitvorming van de verschillende casussen heeft plaatsgevonden voordat het laatste Gezondheidsraadadvies zich uitsprak over het waarschijnlijk causale verband tussen longontstekingen en wonen in de buurt van een geitenhouderij.
- In antwoord op de vraag over doorzettingsmacht legt u uit dat de minister van LNV en u in onderling overleg besluiten, ieder vanuit de eigen beleidsverantwoordelijkheid, waarbij de volksgezondheid voorop staat.

Datum

14 november 2025

Kenmerk

4240006-1089804-IZB

4. Toelichting

a. Draagvlak politiek

- Het onderwerp veehouderij en gezondheid omwonenden staat regelmatig in de belangstelling en op de politieke agenda. Enerzijds wordt aangedrongen op maatregelen om de veehouderij te beperken om risico's voor de volksgezondheid te voorkomen of te beperken. Anderzijds zijn eerder ook vragen gesteld over het bewijs dat veehouderijen een risico vormen en dat maatregelen effect hebben. Bij debatten Zoönosen en dierziekten (zoals gepland op 27 november a.s.) komt VGO vaak aan de orde.
- De Eerste Kamer volgt het VGO-traject binnen het dossier 'Toekomst veehouderij' (28.973) van de commissie LNV met bijzondere belangstelling. Zij worden hierover op verzoek steeds geïnformeerd tegelijkertijd met de Tweede Kamer.
- Op 1 juli vond een mondeling overleg plaats met de ministers van VWS en LNV naar aanleiding van het verslag van een schriftelijk overleg met de minister van LNV over het onderzoek Veehouderij en gezondheid omwonenden (VGO-III).³
- Op de pagina 'Toekomst veehouderij' van de EK wordt de mogelijkheid benoemd om de in de voorliggende brief gestelde vragen te behandelen in een gecombineerde vergadering met de commissie voor VWS.⁴ Er is geen overleg voor gepland; bij dezen worden de vragen schriftelijk beantwoord.

b. Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie

- Het onderwerp ligt gevoelig bij het publiek, zowel bij de omwonenden als belanghebbenden van veehouderijen. Het heeft de afgelopen tijd veel media-aandacht gekregen.

c. Arbeidsmarkteffecten zorg- en welzijnsveld

N.v.t.

d. Gevolgen administratieve lasten

N.v.t.

³ [EK 28.973 / 29.683, P](#)

⁴ [Toekomst veehouderij \(28.973\) - Eerste Kamer der Staten-Generaal](#)

e. Financiële en personele gevolgen VWS en uitvoeringsorganisaties
N.v.t.

f. Juridische aspecten haalbaarheid
N.v.t.

g. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)
De beantwoording is gezamenlijk met ambtelijk LVVN opgesteld en gaat gelijktijdig de lijn in. Antwoorden zijn daarnaast ook ambtelijk afgestemd met IenW en VRO.

h. Toezeggingen
N.v.t.

i. Fraudetoets
N.v.t.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Tot personen herleidbare gegevens zijn onleesbaar gemaakt vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Datum

14 november 2025

Kenmerk

4240006-1089804-IZB